

Spisali so jo slovenski velikošolci. Cena 1 gld. — Ker si za to številko nismo utegnili lepe knjige temeljito ogledati, zabeležimo za sedaj samo na kratko nje zanimivo vsebino. J. M. Aleksandroy (tudi »Zvonov« pesnik) je priobčil »Mlade pesmi« (do str. 44.); Puc Dominik prozaične »Silhuet« (do str. 119.); Feodor Sokol (takisto »Zvonov« pesnik) kito pesmi pod naslovom »Prvo cvetje« (do str. 137.); Ivan Prijatelj daljšo povest »Brez vesla« (do str. 269.); Jakob Voljč (že znan po drugih pesniških proizvodih) šest pesmi (do str. 281.) in naposled Frančišek Grivec vrsto (8) člankov o »Ruskem realizmu in njega glavnih zastopnikih« (do konca). — Že po dosedanjem pregledu prijateljem leposlovja zbirko »Na razstanku« lahko najtopleje priporočamo; nji bode menda tudi v priporočilo, ako si dovolimo indiskretnost ter povemo, da nekaj njenega pesniškega gradiva je iz »Zvonove« miznice (zgoraj omenjenih »Zvonovih« pesnikov), a »Zvonovo« uredništvo ga je drage volje odstopilo »Slovanski knjižnici«.

Biserojla, jasna vila. Bajka iz postonjske pečine. Speval Ivo Ivanovič Bučar. To je naslov 181 str. obsežajoči knjigi, ki sta jo tiskala in založila Kleinmayr & Bamberg. Cena 1 gld. — To kratko naznanilo zadoščaj za sedaj namesto popolne ocene, ki nam dojde iz veččega peresa.

Ruski slovar in ruska slovnica. Sestavil prof. M. M. Hostnik. Jezik velikega ruskega naroda je našel v zadnjih desetletjih pot v vse olikane evropske kroge. Ruščine se uče Germani, uče se je Romani, dasiravno to učenje njim ni nikakor lahko; kajti le z največjim naporom more Neslovani prodreti v ogromno poslopje ruskega jezika. Takoj v začetku prizadeva v ruščini Neslovani težave povsem lastni sistem izgovarjanja, katerega izprva niti pojmiti ne more; brez pravilnega izgovora pa mu je slovnica skoro nedostopna. Vrh tega kmalu iznenadi tujca nestalno naglašanje, za katero, bi skoraj rekel, ni pravila. In vprav naglašanje je v ruščini tako odločilno, da brez pravega naglaska pokaziš besedo popolnoma; kajti izreka vokalov se po naglašanju bistveno izpreminja. Poleg vse te težave pa še tuja, popolnoma neznana pisava, katere se novinec po pravici ustraši; šele z dolgotrajno vajo si pridobiš neko spretnost v čitanju.

In vkljub vsem tem težkočam ima ruščina med Neslovani veliko prijateljev.

Če si je torej ruščina še med Neslovani pridobila toliko simpatij, koliko bolj se je moramo okleniti mi Slovani! Velike važnosti je ruski jezik za vse Slovane in še posebe za nas Slovence. Na podlagi ruščine se mora razviti pri nas kulturno delo, narodni preporod, na njeni podlagi se mora izvršiti — emancipacija našega duha od tujih vplivov, od tujih spon! . . . Ves živelj naše boljše družbe je tuj, naša inteligenca misli po tuje, govori po tuje in — dela po tuje. Tega ji seveda ne smemo zameriti, ako pomislimo, da smo vzrasli ob tuji vzgoji, v tujih študijah, da smo tako rekoč prenasičeni in prepojeni s tujstvom. Zato pa nam je treba reorganizacije, treba nam je družabnega preporoda. Le-ta pa se mora izvršiti v ozkem soglasju z onim sorodnim plemenom, katero je najmanj okužil tuji duh; kajti najčvrstejšo in najpreprostejšo individualnost so si med vsemi Slovani ohranili gotovo Rusi.

Učimo se ruščine zlasti v sedanji dobi, ko nas hoče pogoltniti tuja povodenj, sedaj ko nam odrekajo tuji »učenjaki« vsako pravico do bodočnosti; učimo se tistega slovanskega jezika, kateremu edinemu so isti »učenjaki« mi-

lostno dovolili eksistenco v bodočnosti. Uče naj se ruščine naši pisatelji; oni so zlasti poklicani, da izobražujejo narod, da ga vodijo po pravi poti prosvete, da ga privedejo do preporoda. Vrh tega imajo naši mladi talenti v Rusih nesmrtnih vzorce, pisatelje in pesnike, ki uživajo svetovno slavo; imena, kakor Tolstoj, Turgenjev, Dostojevskij, Puškin, Lermontov se blešče v vrstah duševnih velikanov vseh časov in narodov. Njih dela bi moral še zlasti vsaki slovenski pisatelj čitati v izvirniku. Sramotno je za nas, ako se zatekamo k večjidel slabim nemškim prevodom in se tako kakor nalašč odtegujemo slovanskemu vplivu.

Da, sramovati bi se morali zlasti pred Nemci, ako bi zanemarjali učenje ruščine. Pomislimo le, da prizadeva nam nje učenje veliko manj težkoč, nego Neslovanom. Ruski glasovi so našim sorodni, ruska skladnja je podobna naši skladnji, ruski naglas je razen malih izjem naš naglas. No, pisava! Seveda, cirilica! — Za Boga, tudi ta nas ne sme plašiti! Cirilica je vendar take važnosti za vse Slované, da bi jo moral vsaki olikani Slovenec znati. Kako malo truda nas torej stane, in pridemo do onega živega studenca, ki je krepčal trudnega starčka Turgenjeva v prognanstvu.

Zlasti pa ne moremo dovolj priporočati našemu narodnemu ženstvu, naj se po dovršenih šolskih študijah poprime ruskega jezika. S pridnostjo bo raslo zanimanje, in polagoma prodro tudi naše dame v duh ruskega jezika in ruskih pisateljev, priljubi se jim ruska knjiga tako, da mahoma izginejo iz njih budoarjev in salonov omledni nemški romani.

No, dosedaj nam učenje ruščine res ni bilo posebno prilično. Imeli nismo sredstva, ki je pred vsem potrebno učencu, namreč — učnih knjig. Majarjeva slovnica ni bila veliko vredna in je bila vrh tega pošla že zdavnaj. Živo smo torej potrebovali pripravne slovnice in dobrega slovarja.

Ti želji je sedaj ustregel znani naš rojak M. M. Hostnik, profesor na Ruskem. Izdal je v Gorici pri tiskarju Gabrščeku »Ročni rusko-slovenski slovar« na X + 378 stranch in »Kratko slovnico ruskega jezika« na 85 stranch. — Poslej nam ne bo več treba hoditi k Nemcem na posodo po slovnice in slovarje...

Hostnikov slovar je diferencijalen slovar. »Besede, ki so obema jezikoma lastne, so torej izključene; dodane so samo tiste, ki imajo razen slovenskega šče (!) poseben pomen v ruskem jeziku«. V slovarju so zastopane dalje samo osnovne besede, izvedenke le takrat, kadar se ne dajo razložiti iz slovenščine.

V tem se je prof. Hostnik držal prave mere in treznega preudarka. Umno je združil zlasti pri posameznih predlogih, ki so v slovanskih jezikih posebno v sestavi z glagoli jako važni, vse razlike med slovenščino in ruščino s tem, da je natanko obrazložil pomene predlogov v sestavah. S tem se je ognil ponavljanju istih osnovnih glagolov v raznih sestavah; a tisto ponavljanje bi bilo gradivo znatno pomnožilo, stvari pa prav malo koristilo.

Glede slovenskih značil treba priznati, da jih je prof. Hostnik prav dobro pogodil; njihov pomen se navadno z ruskim popolnoma ujema; vrh tega so zajeta iz živega jezika, so gibčna in naravna. Markantna so tudi ruska rekla, ki označujejo rabo ruskih besed, primerni so izreki iz Puškina, Gribojedova, Krylova, Deržavina. Največjega pomena pa so ruske prislovice; v njih je prava moč narodnega jezika in narodnega duha, iz njih tudi natančno zapazimo, kako narod rabi kako besedo. Te prislovice naj bi se bile potem vzporedile z našimi do-

mačimi. Na nekaterih krajih se je gospod sestavljatelj tudi držal tega pravila; umestil je v tekst nekaj prav značilnih slovenskih pregovorov. Mislim pa, da bi jih bil dobil tudi za ostale ruske. Nikakor pa ne morem odobravati, da bi se ti pregovori in izreki iz klasikov puščali neprevedeni, kar se je tudi semtertja zgodilo.

Glagoli so izvršeni v slovar v nedoločnikovi obliki. Prav je, da je pri-dejal gospod sestavljatelj zraven nedoločnikov še sedanjikove oblike; te bodo posebno dobro služile začetnikom, ker jim je na ta način označena cela sedan-jikova sprega. Pohvaliti treba tudi, da je sprejel g. pisatelj med glagolske oblike tudi deležnike in velevnike. Poleg dovršnih glagolov so v oklepajih tudi nedovršni.

Pri samostalnkih je označen povsod tudi genitiv, pri nekaterih tudi več sklonov, kar je zlasti radi naglašanja praktične vrednosti.

Vkljub temu, da ima slovar naslov »ročni slovar«, obsega vendar obilo gradiva. Splošno smemo reči, da so Hostnikovi prevodi kratki in določni; semtertja nam je g. sestavljatelj celo na prav originalen način razložil pomen ruskih besed v različni zvezi (primeri povestico o Bismarcku in njegovem kočijažu). Nekateri izrazi pa se mi vendar zde prisiljeni.

Med večinoma kratkimi razlagami pa je tudi nekoliko preobširnih po-jasnili; pod «ноповщина» nam je g. profesor povedal skoro celo zgodovino te verske sekte, še »lže-episkop« Ambrosij je omenjen.

G. sestavljatelj si tudi ne more kaj, da ne bi včasih malce pojezikoslovil; zlasti mu ni po volji Miklošič, s katerim tudi v slovnici večkrat po nepotrebnem polemizuje.

Med slovarsko gradivo je slednjič zašlo tudi obvestilo, da je neko rusko pesem poslovenil M. Hostnik v Slov. Svetu za 1895...

Slovar ima tri priloge. V prvi je zbral g. prof. besede, ki imajo v ruščini drug pomen nego v slovenščini. Zelo pametna misel! — Zanimiv je seznamek krstnih imen v domačih oblikah, takisto v laskavem in zaničljivem pomenu. Prav porabna je tretja priloga, v kateri sestavljatelj pojasnjuje mere, uteži in denar. —

Slovnica je razdeljena na osem delov, ima v začetku precej obširno in temeljito pojasnjevanje o izgovarjanju črk in na koncu prilogo, v kateri je nauk o »pravopisanju«.

Ne spustimo se v potanjši razgovor omenjenih slovniških oddelkov; le vobče naj priznamo, da bode slovnica dobro služila onim Slovencem, ki imajo jasne pojme o slovniški teoriji. Ne moremo pa prikriti želje, naj bi bil sestavljatelj vrstil med posamezne odstavke še več zgledov in sestavkov za vajo; kajti taki zgledi večkrat boljše pojasnijo stvar nego še tako natančna pravila. Zlasti pri sintaksi bi bilo želeli nekoliko več primerov iz ruskega govora, ker se ruščina v skladnji vendar precej razlikuje od slovenščine.

Glede naglasa se popolnoma strinjam z g. prof. Hostnikom, da je namreč ruski naglas slovenskemu najbolj podoben, zlasti našemu dolenjškemu; na str. 28. navedeni izgled pa se je g. sestavljatelju ponesrečil. —

Sedaj pa »last, not least« — Hostnikova pisava! Zadnji čas smo se vsaj nekoliko združili v vseh listih in knjigah v enotno pisavo. Gospod sestavljatelj pa se suverenski ne ozira niti na Pleteršnika, niti na koga drugega. On piše: *brevno za bruno, často za često, želti za žolli, srdce za srce, skvoz za skož, prazdno*

za *prazno*, *pogumneš* (?) za *pogumnež*, *motulj* za *metulj*, *s kem* za navadni *s kom*, *šče* za *še* i. t. d.; nekoliko označujejo njegovo pisavo že gori doslovno navedeni stavki . . . Učeni g. profesor naj pomisli, da ni nič lažje, nego si ustrojiti svojo teorijo ter na nje podlagi podirati obstoječo konvencionalno pisavo; toda pomisli naj tudi, kam bi prišli, ako bi si vsaki pisatelj privoščil svojo pisavico. Hvala Bogu, da je zdravi inštinkt narodov doslej še vselej prešel na dnevni red črez take pravopisne športe!

Tudi se mi zdi potrebno opomniti, da je g. prof. vvedel v slovnico nekoliko preveč ruskih izrazov; ali misli g. sestavljatelj, da se bodo ti izrazi bolj razumeli nego slovenski lokalizmi, katerih se tako ogiblje (gl. predgovor)? Mislim, da ne. Tudi ne vem, zakaj bi vvajali v slovnico nove ali zastarele tehniške izraze, ko so se vendar Janežičevi udomačili. Zato mislim, da bo boljše, če ostanemo pri svojem »sklonu«, »padež« pa prepustimo Latincem in Nemcem . . .

Toda to so malenkosti; splošno treba priznati, da sta Hostnikov slovar in njegova slovnica važen pojav, znamenito delo v naši literaturi. Do našega občinstva pa je, da seže z vsem zanimanjem po ti prekrasni knjigi, katera ne sme ostati brez uspehov . . .

Zunanja oblika dela vso čast našemu podjetnemu Gabrščeku, kateri sme biti ponosen na tako lično delo, kakršnega ne bi bila mogla menda natisniti nobena slovenska tiskarna. Tisk je jasn in razločen, cirilske črke so lepe in se lahkočitajo; vse tiskarsko delo se je jako posrečilo, in tudi tiskovnih napak ni preveč.

Semjon Semjonovič + B.

Nekaj o Prešernovi »Novi pisariji«. Vsaki izobraženi Slovenec pozna »Novo pisarijo«; posamezni izrazi in celi verzi te duhovito zasnovane in bistroumno razpeljane satire nam rabijo spričo splošne umljivosti že kot citati in za jako primerno orožje, če se je treba hitro odkrižati sitnega nasprotnika.

Kako prikladno se dajo citirati krepki in značilni začetni verzi:

»Da zdaj, — ko že na Kranjskem vsak pisari,
Že bukve vsak šušmár dajè med ljúdi,
Ta v prozi, óni v verzih se slepari, —
Jaz tudi v trop, — ki se potí in trudi
Ledino orje naše poezije, —
Želim se vriniti, se mi ne čudi.
Prijatelj! uči mene pisarije!
Kakó in kaj ušeč se Kranjcem poje,
Odkrij mi proze naše lepotije.«¹⁾

Da so ti verzi čisto originalno Prešernovi, o tem doslej pač nihče ni dvomil; tem bolj ostrmimo, ko beremo čudno podobni začetek prve Goethejeve »poslanice«:²⁾

»Jetzt, da jeglicher liest und viele Leser das Buch nur
Ungeduldig durchblättern und, selbst die Feder ergreifend,
Auf das Büchlein ein Buch mit seltner Fertigkeit propfen,
Soll auch ich, du willst es, mein Freund, dir über das Schreiben
Schreibend, die Menge vermehren und meine Meinung verkünden,

¹⁾ Po Jurčičevi-Stritarjevi izdaji.

²⁾ Goethe's sämtliche lyrische Gedichte. Herausgegeben und mit Anmerkungen begleitet von Fr. Strehle (v zbirki: Hempel's Classiker-Ausgaben).